

7. Курицина В. Н. Метод проектов: вчера, сегодня, завтра. *Образовательная технология как система, объединяющая теорию, практику и искусство*. Воронеж: ВГПУ, 2000. С.59–63.

8. Полат Е. Что такое проект? / Полат Е., Петрова И., Бухаркина М., Моисеева М. *Відкритий урок*. 2004. № 5–6.

УДК 378.013.42.

Зозуляк-Случик Р. В.

доктор педагогічних наук, доцент, професор
кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
zozulyak_roksolyana@ukr.net

ТВОРЧИСТЬ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Постановка проблеми. Професійна підготовка студентів у вищій школі, як наголошується в багатьох сучасних наукових розробках, передбачає пошук нових підходів до організації навчальної роботи. На жаль, інформативно-описовий підхід, який набув значного поширення у традиційній освітянській практиці, призводить до того, що майбутній спеціаліст не може користуватися знаннями як інструментом практичної дії. Соціальний працівник нерідко відчуває певні труднощі у визначенні цілей, проектуванні, мотивуванні, організації дій, контролі й оцінці результатів. Проблема полягає в тому, щоб забезпечити заміну інформативно-описового підходу змістово-процесуальним стосовно організації освітньої діяльності закладів вищої освіти, за якої студент стає суб'єктом власної освіти і професійного становлення. Означена ситуація викликала нагальну потребу в переорієнтації освітнього процесу з екстенсивної моделі, що спрямована на передачу студенту певної суми готових знань, на інтенсивну модель, в основі якої закладено формування здатності до самоосвіти, розвитку творчого потенціалу майбутнього фахівця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми теорії і практики процесу розвитку творчого потенціалу у майбутніх фахівців висвітлені в працях І. Ісаєва [1], С. Коновця [2], О. Отича [4], В. Роменця [5], С. Сисоєвої [6] та інших.

Мета полягає в розкритті суті професійної творчості майбутніх фахівців соціальної роботи.

Стосовно специфіки творчого процесу учений С. Коновець виокремив основні стадії перебігу даного явища: підготовчу, яка передбачає усвідомлення проблеми, знаходження шляхів її вирішення, у процесі якого створюється можливість вияву прогалин у своїх знаннях; інкубаційну, коли особа, не зосереджуючись на процесі вирішення, на напівсвідомому рівні продовжує шукати способи її вирішення; інсайтну, на якій уява буває важливішою за мислення. а рішення проблеми з'являється раптово, коли людина нібито і не

думає про це; перевірна, що забезпечує пошук розв'язання проблеми за допомогою традиційно логічного мислення [2, с. 358].

Натомість психолог В. Роменець запропонував чотирикомпонентну структуру творчого процесу, розділивши його на: свідому працю, що служить передумовою інтуїтивного пошуку нової ідеї; несвідому працю, що сприяє визріванню спрямовуючої ідеї; перехід неусвідомленого у свідоме, коли поява ідей вирішення спочатку постає у вигляді гіпотези, задуму, потім здійснюється процес розвитку ідеї і перевірка її правильності [4, с. 11].

Певні міркування висловлюють науковці стосовно творчого процесу, вважаючи його особливим, своєрідним явищем створення нового. Невипадково творчий процес розглядається ними як екстерналізація продуктів уявлення під впливом взаємодії різних видів мислення в ході діяльності, що спрямовується на одержання результатів, які мають об'єктивну чи суб'єктивну новизну [3, с.19].

Як засвідчує аналіз наукової літератури, професійна творчість соціального працівника не виникає сама по собі. Навпаки, її розвиток зумовлений об'єктивними та суб'єктивними чинниками. Так, І. Ісаєв одним з важливих об'єктивних чинників розвитку такої творчості вважає вплив соціокультурної реальності, конкретного культурно-історичного контексту, в якому працює і творить фахівець. До інших дослідників відносить: позитивний емоційно-психологічний клімат у колективі та необхідний рівень сформованості знання як у фаховій, так і психолого-педагогічній сферах; наявність ефективних засобів навчання і виховання; наукову зумовленість методичних рекомендацій і установок тощо. Також І. Ісаєв вирізняє суб'єктивні чинники формування професійної творчості, перелічуючи: знання основних закономірностей і принципів соціальної роботи; високий рівень загальнокультурної підготовки і володіння сучасними концепціями підготовки фахівців; прагнення до творчості, активності та володіння сучасними технологіями діяльності фахівців соціальної сфери [1, с.101–102].

З-поміж психолого-педагогічних чинників, що супроводжують творчу професійну діяльність і самореалізацію особистості, С. Сисоева виокремлює: забезпечення можливості реалізації своїх здібностей; сприяння самовизначенню кожного студента в усіх сферах професійної діяльності; створення творчої атмосфери, здорового морально-психологічного клімату в колективі; утвердження в колективі демократичного стилю спілкування; уміння керівників навчально-виховного процесу помічати, розвивати й цінувати неповторну творчу індивідуальність студента [6, с. 221–222].

Науковці у своїх працях також висловлюють думки стосовно поняття творчої індивідуальності, окремі з них мають на увазі розвинене особистісне цілісне ядро, якому притаманний багатий внутрішній світ, що проявляється в автономності, активності, своєрідності й оригінальності самої особистості, її творчій спрямованості.

Як стверджує О. Отич, творчість фахівця характеризується як складна відкрита система, життєва програма особистості. Науковець зазначає, що творчий фахівець «не просто реалізовує себе, здійснюючи вибір між

репродуктивним способом педагогічної діяльності й творчістю; він якісно перетворюється, знімає свої психологічні бар'єри, переосмислює свої професійні очікування, шукає можливості для власних професійно значущих якостей, виробляє власну педагогічну концепцію» [4, с. 177]. Таким чином, творча індивідуальність фахівця виконує такі функції: збагачення культури, що визначається критерієм суспільної значущості; розробка нових технологій, що розглядаються на основі критеріїв продуктивності й ефективності; саморозвиток особистості.

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що творчість фахівця соціальної роботи трактують як ініціативність, варіативність, винахідливість і нестандартність прийняття професійних рішень, що саме і характеризує його діяльність. Як зазначається, дана якість дозволяє досягнути соціальному працівникові цілепокладання у праці, що зумовлено самокерованою мотивацією; мобільністю керування способами конструктивної корекції щодо принципово змінених умов; ініціативним та критичним ставленням до висування нових завдань, які виходять за межі заданої ситуації; творчістю й варіативністю в прогнозуванні результатів своєї діяльності. Подальшого дослідження потребує виокремлення всього спектру чинників, які зумовлюють розвиток професійної творчості у підготовці майбутніх фахівців соціальної роботи.

Література

1. Исаев И. Ф. Профессионально-педагогическая культура преподавателя. М., 2002. 208 с.
2. Коновець С. В. Значення особистісного підходу до естетичного та етичного виховання студентів. *Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал*. Київ, 2014. Вип. 4. С. 356–360.
3. Кузьмінський А. Розвиток педагогічної майстерності викладача в умовах неперервної освіти. Розвиток педагогічної майстерності викладача в умовах непедагогічної освіти : монографія / за ред. М. М. Солдатенка, О. М. Семенов. Глухів : РВВ ГДБУ, 2008. С. 5–21.
4. Отич О. М. Мистецтво у системі розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога професійного навчання : теоретичний і методичний аспекти : монографія / за ред. І. А. Зязюна. Чернівці : Зелена Буковина, 2009. 752 с.
5. Роменець В. Психологія творчості. К. : Либідь, 2004. 288 с.
6. Сисоєва Основи педагогічної творчості: підручник. К. : Міленіум, 2006. 344 с.